

Op een morgen wordt Evert op het kantoor van de heren geroepen. Hij schrikt, want dit gebeurt buiten de gewone gang van zaken. Het duizelt hem even.

„Je moet dadelijk gaan,” zegt zijn vrouw, „laat de heren niet wachten.”

Terwijl zij in onrustige nieuwsgierigheid al werkend door het huis wat loopt te schiemanen, gaat haar man langs de doodse en lege winterkaden. De schepen liggen romp aan romp gemeerd, de voormasten gestreken en met zeildoek afgedekt.

Als hij het kantoor binnenkomt, zit meneer Van der Hoek ernstig de papieren op zijn bureau te rangschikken. Mijnheer Voortman zit met de rug naar de deur gekeerd;

hij draait zich even om en mompelt een soort groet, maar gaat weer met zijn werk voort. Even zag Evert hem in de ogen; zij keken hem met dezelfde onverbiddelijke hardheid aan, als bij zijn terugkomsten na weken-lange reizen met wat armzalige tonnen haring.

„Is er zwaarigheid, meneer?” vraagt Evert, als meneer Van der Hoek opziet en hem groet. Hij voelt een rare slapte in zijn knieën en is blij dat meneer hem een stoel wijst. Van der Hoek was nooit zo, zo stil en zo ernstig.

„Ja zwaarigheid, och, dat ligt er aan,” antwoordt de reder al te luchthartig. Hij werpt zich achterover in zijn bureaustoel. „Je weet dat Jan de Bruin al lang ziek is.

En wij hadden gedacht, mijnheer Voortman en ik, om jou maar als schuurbaas aan te stellen. Het werk is voor Jan toch eigenlijk te zwaar geworden.”

De Zeeuw schrikt. „Maar van de zomer dan?” verdedigt hij zich. Het gevaar staat helder, dreigend, voor hem. „Wie moet van 't voorjaar mijn schip klaar maken? En moet er van de zomer geen schuurbaas zijn, als ik op zee ben?” Zijn stem beeft en heeft een vreemde klank. Het is net of een ander zit te praten.

Van der Hoek gaat weer aan zijn bureau zitten. Hij legt zijn armen op het blad en grijpt een potlood dat hij tussen de vingers ronddraait. „Ja...” zegt hij, en zwijgt. Maar Voortman keert zich op

zijn stoel half om en kijkt naar Evert. In het bleke gezicht zijn de ogen scherp als messen. Hij blijft altijd op kantoor, en komt zelden aan de kant als een schip uitvaart of binnenloopt. Hij is voor de handel en gaat iedere morgen in zijn auto naar de beurs.

„Je besommingscijfers zijn de laatste jaren ontzettend laag geweest, De Zeeuw,” zegt hij alsof hij het opleest; hij spreekt altijd deftig, je voelt daaraan dat hij een heel eind boven je staat. „We hebben je meer dan eens gewaarschuwd.”

„Nee nee, dat is het niet,” roept meneer Van der Hoek voor de ander uitgesproken heeft. Voortman trekt de schouders op en gaat verder met zijn werk. Mijneer Van der Hoek zwijgt weer en speelt met het potlood.

Evert kijkt hem hulpeloos aan.

„Krijg ik m'n schip niet meer?” vraagt hij. De pet in zijn handen beeft. Er is zwijgen, alleen Voortmans pen krast over het papier. „Je...” begint Van der Hoek moeilijk, „je, je bent niet zo jong meer, De Zeeuw. Een mens hoeft zich niet helemaal óp te werken. En het leven aan wal is rustiger. Op de een of andere tijd moet het toch gebeuren. En nu Jan de Bruin wel niet meer terug zal komen, is er een mooie gelegenheid. Je blijft in de verdienste, een vast weekloon, en wij hebben een schuurbaas zoals wij geen betere kunnen wensen.”

Evert zit gebogen op zijn stoel. Hij kijkt naar de figuren op het versleten vloerkleed: blokken, en daar doorheen krullen. Maar het is alles zo ver weg, in de diepte van een schemerige afgrond. Er staan tranen in zijn ogen.

Hij staat op. „'t Is hard meneer,” zegt hij. „'k Heb meer dan twintig jaar voor u gevaren.” Van der Hoek knikt. „Maar schuurbaas word ik niet. 'k Zal wel een ander schip vinden.” Hij gaat naar de deur. Meneer Van der Hoek zegt nog wat als hij de deur sluit. Hij hoort het niet meer.

„Ze hebben me m'n schip afgenomen,” zegt hij somber tegen zijn vrouw.

De koffie wordt koud en de aardappelen worden door haar geschild.

Zij kijkt hem aan. In haar ogen is minder verwondering dan angstige spanning hoe hij dit verdriet draagt. Zijn mond beeft. „Ze willen me schuurbaas maken, maar ik wil niet. 'k Ga een ander schip zoeken.” Hij gaat in zijn stoel zitten, de brede handen op de knieën, en kijkt zijn vrouw aan. Zijn ogen hebben een uitdagende glans.

Zij antwoordt niet; ze is verwonderd. Zulke ogen had hij vroeger, in zijn goeie tijd, toen was ze trots op hem. Maar nu, in dat tanige oude-mannen-gezicht maken deze ogen haar bang. „Hij trekt het zich erg aan,” denkt ze. Dom, want het moet er toch eens van komen. Zij houdt echter haar woorden in. Hij vindt natuurlijk toch geen schip, berust ze.

„Wel ja,” zegt zij, „maar ik zou toch dat baantje niet zo ver weg schoppen. Als je eens moeilijk een schip kunt krijgen, heb je niks.” Ze schenkt koffie voor hem in. „'k Heb alvast koffie gezet. Schil jij straks de aardappelen?” Hij knikt en blijft somber in zijn stoel zitten. De koffie wordt koud en de aardappelen worden door haar geschild.

De andere morgen loopt hij langs de haven. Niet te vroeg, want de heren zijn 's winters altijd laat.

Een scherpe, harde vrieswind vaagt langs de lege kaden. Er is niemand, de pakhuizen houden hun verveloze poorten gesloten; voor de ramen zijn kale luiken. Evert weet dat achter deze blinde muren het leven nog maar zwak en weggescholen ademt. De pakhuizen zijn net een dier in winterslaap, denkt hij, opziend naar de geloken vensters. Het is een vage

herinnering uit zijn schooljaren: een plaat van een dier dat ineen-gerold in zijn hol ligt. Hij heeft na zijn bezoek aan de rederij veel aan zijn jonge jaren gedacht. Vannacht droomde hij van zijn eerste zeereis, bij zijn vader, die al lang gebleven is. Het is niet goed van dode mensen te dromen. Hij heeft er niets van aan zijn vrouw gezegd, ze zou het hem verwijten.

Hij gaat de kantoren binnen, en vraagt naar den patroon. „Jij, de Zeeuw?” vragen zij verwonderd. Hij vertelt zijn kort verhaal. „Aan de dijk gezet, meneer, maar ik bedank er voor. 'k Ben nog te goed voor de wal.” Verdiept in zijn eigen zorg ziet hij niet de kleine flikkering die er soms is in de ogen van de meewarig toelisterenden. Hij hoort slechts hun stem, die somber als de zijne is, en iets zegt van slechte tijden, en nog niet te weten wat in 't voorjaar te zullen doen, en van zelf al teveel personeel te hebben. . . . „We zullen aan je denken als we een schipper nodig hebben.” Daarmee staat hij weer buiten.

Telkens als hij uit een kantoor komt lijkt de havenkant hem nog leger. Als een rij eenzame dreumessen staan de zwarte koppen der meerpalen langs de kade. Om hun halzen liggen de grote lussen der grauwe, gerafelde touwen, die met een lusteloze, in de wind zacht wiegende boog naar de hoge verschansingen der loggers oplopen.

Eenzaamheid, winterslaap is er om hem heen. De pakhuizen slapen. Op het klotsend havenwater liggen de schepen stilletjes slapend te deinen; als hun boord langs de oude havenbeschoeiing

schuurt, is er een klagend gepiep dat in de wind verwaait.

Waarom denkt Evert de Zeeuw plotseling aan een heel klein kind, dat in de bedstee ligt met hete koontjes en kreunende ijlge-luidjes? Hij stond er bij en zijn vrouw schreide. Hij had zijn zee-trui aan, en zijn zak met kleren stond klaar. — Toen hij van zee terugkwam, was het leeg en stil in huis, het kind was er niet meer. Waarom denkt hij daar nu aan? Zijn vrouw en hij praten er nooit over. Het kind was immers niet gezond, en zou altijd een stumper geweest zijn.

De moed begeeft hem om verder te vragen. Hij voelt zich zo vreemd, zo eenzaam in deze eenzaamheid. De angst om weer niet anders dan vage beloften te krijgen drijft hem terug. Vanmiddag ga ik naar de anderen, redeneert hij tegen zichzelf; 'k heb immers al de tijd.

Als hij thuiskomt zegt hij niet veel. Maar zijn vrouw heeft nieuws.

„Er hebben gisteren vijf kuipers gedaan gekregen bij Van der Hoek. Natuurlijk zit Voortman er achter. Voortman is een kwar, hij heeft nooit wat voor zijn volk over. De hele buurt is er vol van. Iedereen benijdt ons dat jij dat baantje van schuurbaas gekregen hebt.“ Hij kijkt op. „Je hebt toch niet. . . .“ „Natuurlijk, je moet dat baantje aannemen. Je krijgt toch nergens een schip, en ander werk is er aan de wal niet te vinden met al die werklozen. En van de steun trekken kunnen we niet, want we hebben een eigen huis.“ Eén argument verzwijgt ze: dat hij werk moet hebben als de zomer komt en de toelt gaat beginnen, omdat hij zich anders zal verkneuzen. In een half doorwaakte nacht heeft zij ook iets van de afgrond gezien.

105 's Middags gaat hij weer naar de haven. Hij moet alles proberen om een schip te krijgen. In zijn hart weet hij wel dat niemand een schipper in dienst zal nemen, die de laatste jaren ongelukkig gevaren heeft. Maar hij houdt halsstarrig vast. Wie weet door welk klein geluk hij zijn doel nog

bereiken kan.

In de haven liggen de schepen nog even desolaat, de pakhuizen staan nog even teruggetrokken, de kaden zijn nog even leeg. De loggers liggen met gestreken voormasten; kaal en hulpeloos staan hun achtermasten. De wind speelt met het schaarse touwwerk. Een van die schepen is de „Leendert en Jan.“ Evert weet dat de logger er tussen de andere in ligt, maar hij durft er niet naar kijken en wendt zijn ogen naar de kantoorramen. Die zijn goor van het zand en het verdroogde haringvuil dat er tegen waait. Achter de met schepen beschilderde horren ziet hij de vage vormen van bleke hoofden.

Hij gaat weer de kantoren binnen. Men staat hem te woord, luistert met een vluchtig medelijden. „Ja kerel, 't is beroerd, de tijd is slecht, nog nooit zo slap geweest. De visserij gaat kapot. Handel is er niet meer. De grenzen zijn potdicht en 't binnenland eet geen vis.“

„Ja ja,“ knikt De Zeeuw. 't Heeft hem nooit kunnen schelen waar de vis heenging. „Maar als-t-er nou toch vis in de zee is, en d'r zijn schepen, dan is het toch zonde om die schepen de hele mooie zomer in de haven te laten liggen.“

't Is allemaal maar gepraat. Met een lege belofte: „'k Zal om je denken,“ staat hij weer buiten. Een auto rijdt wiegelend over de kadekeien. Als de glanzende wagen voor het kantoor van Van der Hoek remt, klinkt een kort, venijnig hoornsignaal. Voortman springt er uit, slaat het portier dicht, hard.

Voortman is laat, denkt Evert, er is toch zeker niets op 't kantoor te doen.

Sommige kantoren beginnen te sluiten. De bedienden komen naar buiten, kouwelijk kruipen ze in hun jaskragen, de wind wappert met de jaspenden. Ze groeten Evert met verwonderde ogen: Ben je nog aan de kant? O ja, je zoekt een schip.

Eindelijk geeft hij het maar op. Zijn vrouw heeft gelijk, er is niets te krijgen. Hij wacht nu tot de

auto van Voortman weg is. Hij staat daar in de wind te kijken naar de kale rompen der schepen. Er is ergens een touw losgeraakt, dat hangt nu aan de achtermast als een lange, zielloos smalle vlag heen en weer te slaan in de wind.

Evert weet niet waarheen. Hij loopt de kade langs en komt aan het havenhoofd. Voor hem ligt de rivier. 't Is eb; in een strakke gang, tegen wind en golven in, vloeit het water de zee tegemoet. Een stuk hout vaart mee; de wind belemmert het en bij elke golf heft het zich moeizaam op, maar het vaart toch mee, de stroom sleept het achter zich aan. Het ligt omstuwd en gedragen door een redeloos verlangen, en het drijft naar de zee, die daar achter de lage, dunne lijn van de horizon is. Een groepje mannen is komen aanslenteren. Evert bemerkt hen pas, als hij het verwaaiend geluid van een lach hoort. Hij kijkt schichtig om; ze zijn vlak bij hem: steuntrekkers.

„Adie schipper,“ roept een hem een groot toe; hij heeft vroeger als matroos bij Evert gevaren. „Ook in de kou?“

Evert kijkt in een stomp gezicht met een ruwe lach. Dan ziet hij Piet Ketting, ook een schipper.

„Wat een wind, man!“ roept die hem toe. „Daar kun je op varen.“ Ze komen bij hem staan.

„Is het waar dat je schuurbaas wordt?“ vraagt Ketting. Evert haalt de schouders op. „'k Weet nog niet, als ik geen ander schip kan krijgen.“

„Dat zal je wel net zo min als ik,“ spot de ander. „Jij boft maar.“

„Gekken hebben 't 'luk,“ grijnslacht een kuiper als Evert blijft zwijgen, „anders had je toch maar met ons mee kennen wandelen, ouwe.“

Evert voelt zich vreemd tussen deze mannen, die zo luchthartig spottend over hun eigen narigheid kunnen praten. Zou hij werkelijk met hen samen moeten gaan als hij geen werk meer kon krijgen? Zou je dan het gevoel hebben bij elkaar te horen? Hij verwerpt de gedachte, maar deze haakt zich in de diepte van zijn ziel vast, en

blijft daar als een klein en vaag vermoeden leven.

Hij huivert in zijn jekker. „'t Is me te koud, ik ga naar binnen,” zegt hij.

„Wij laten ons hier elke dag uitwaaien,” zegt Ketting. „Maar als jij soms dat baantje niet aanneemt, waarschuw me dan. Dan ga ik dadelijk naar Van der Hoek.”

Evert slentert weer langs de kade, maar gaat dan uit de wind tegen een pakhuismuur staan. Voortmans auto staat nog steeds voor het kantoor. Hij durft het kantoor niet binnen gaan, zolang Voortman er is. Een bediende en de boekhouder komen naar buiten. De lamp in het kantoor wordt aangestoken.

Het clubje werklozen slentert langs de havenkant voorbij, rumoerig en met geklos van klompen. „Adie,” groeten ze. „Die kwaai kwar van Voortman is er zeker nog. We zullen z'n auto wel eens om hem laten roepen, dan komt hij wel naar buiten.” Evert roept verschrikt dat ze dat niet moeten doen. Ze horen het niet, zijn stem is zwak in de wind. Als ze echter langs de auto gaan, doen ze niets.

Als later de lantaarns, die in een lange rij langs de kade staan, één voor één beginnen aan te gloeien, en Evert de groeiende, steeds nader komende lijn van gele lichten volgt, hoort hij het slaan van het portier en het starten van de motor. De auto rijdt weg. Het schijnwerperlicht danst over de keien; het rode achterlicht is een boos oog dat wegwijkt. Gelukkig is er nog licht in het kantoor. Evert gaat het donkere portaal in en klopt voorzichtig tegen de deur.

„Ja!” Een stoel schuift. Terwijl Evert zenuwachtig naar de deurknop tast, gaat de deur open. Meneer Van der Hoek staat voor hem. „O, De Zeeuw,” zegt hij, „kom binnen.”

Ze zitten samen in het stille kantoor en zeggen weinig. 't Is er lekker warm, Evert knoopt zijn jekker open. „Ja meneer, ik zal het dan maar doen, zoals u gezegd hebt.” Meneer Van der Hoek knikt. „Je hebt gelijk man. In

jouw positie is het het beste.” Evert gelooft dat ook; het is hem overvallen, zo ineens van je schip af te moeten. Twintig jaar heeft hij er op gevaren. Meneer moet het hem maar niet kwalijk nemen. Daar denkt meneer Van der Hoek niet over. „Het blijkt dat jij hart voor je schip had, De Zeeuw. En dat wordt zeldzaam onder de schippers.” Evert is verguld met deze lof. „'t Ging de laatste jaren zo best niet meer,” bekennt hij deemoedig. „Och kom, De Zeeuw, daar kun je immers niets van zeggen. Visserij is geluk.” Daar zijn ze 't samen over eens.

Zij zitten vertrouwelijk samen in de lichtkegel van de bureaulamp. Hun gedachten doorkruisen twintig jaren. „En weet je nog, Evert, dat je hier eens in het kantoor gekomen bent, en ik zo verbluft keek, omdat je nog maar een paar dagen weg was! En een schip vol, man. Wat lag je schuit diep! En de vis! Zulke pracht-haring heb ik nooit meer gezien. Ik kon m'n ogen niet geloven!” De zonnige herinneringen maken hen vrolijk. Evert kijkt in het lachende, stralende gezicht van den reder. Hij kijkt nu niet naar de grond en ziet geen versleten vloerleed met blokken en krullen. Hij denkt niet meer aan zijn zielige tocht langs de haven, deze hele dag.

„Ja man, dat was een mooie tijd,” bevestigt meneer Van der Hoek genietend; „maar kom daar nu eens om! Beroerd gaat het, beroerd.” En daarmee liggen de prachtige herinneringen in gruzels.

„Je bent dus nu onze schuurbaas,” zegt meneer Van der Hoek, als Evert opstaat. Hij staat ook op.

„k Ga met je mee, als je even op me wacht.” Hij trekt zijn jas aan en draait de bureaulamp uit. Dan sluit hij de deur. Ze gaan naast elkaar over de kade. Het lantaarnlicht flakkert in de windvlagen. Ze lopen

gebogen tegen de wind in. Donker liggen de rompen der loggers in de haven; de kleine masten staan als schamele zwarte lanssen in een vermoeide weerbaarheid tegen de vage lucht. Een boeg schrijnt tegen de schoeiing.

„Meneer Van der Hoek is niet kwaad,” zegt hij die avond tegen zijn vrouw. De lamp is aan en zij zitten samen aan de tafel in de lichte, warme vrede van de gaslamp die boven hun hoofden hangt te suizen. „Leen van Noort, mijn stuurman, wordt nu schipper. Als je oud wordt moet je plaats maken voor de jongeren, al is het hard. Maar de zee is ook niet alles.” Deze laatste zin heeft de reder tot hem gezegd.

Zijn vrouw zit te breien. Zij telt juist de steken, zij verschuift de met een vinger langs de naald en murmelt binnensmonds. Dan kijkt ze op in Everts zielig gelaat en naar zijn handen; gedachte-loos volgen zijn ruwe vingers de figuren op het tafelzeiltje. „Wel ja,” zegt ze, „het zal best wenen.”

Het wordt nu stil, zo wonderlijk stil. Er is niets meer dan het tikken van de breinaalden en het suizen van de lamp.

Meneer van der Hoek staat voor hem.....

